

Юридична Україна

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

№ 8 (248)

Заснований у січні 2003 р.

Legal Ukraine

The magazine is published once a month, in Ukrainian
Magazine was founded in January 2003

ISSN 2308-9636

DOI 10.37749/2308-9636-2023-8(248)

Співзасновники:

Київський регіональний центр
Національної академії правових наук України,

Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України,

ТОВ "Юрінком Інтер"

Видавець: ТОВ "Юрінком Інтер"

Founders:

*Kyiv Regional Center of the National Academy of Law Sciences of Ukraine;
Research Institute for Private Law and Entrepreneurship named after Academician
F. G. Burchak of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine;
Yurincom Inter Limited Liability Company.*

Publisher:

Yurincom Inter Limited Liability Company is the first Ukrainian law publishing house.

Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 2 червня 2020 р.
№886 журнал "Юридична Україна" включено до Переліку наукових фахових видань
України, яким присвоєна категорія "Б",
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових
ступенів доктора і кандидата юридичних наук.

Київ
Юрінком Інтер
2023

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

О. Д. Крупчан, доктор юридичних наук, професор (**голова ради**),

М. К. Галянтнич, доктор юридичних наук, професор (**заступник голови ради**),

О. О. Бакалінська, доктор юридичних наук, професор,

О. А. Беяневич, доктор юридичних наук, професор,

Ю. П. Бурило, доктор юридичних наук,

Г. В. Буяджи, доктор юридичних наук, доцент,

Вільям Еліот Батлер, доктор юридичних наук, професор (США)

О. М. Вінник, доктор юридичних наук, професор,

А. Б. Гриняк, доктор юридичних наук, професор,

Б. В. Деревянко, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Дзера, доктор юридичних наук, професор,

Ю. О. Заїка, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Зайчук, доктор юридичних наук,

О. С. Захарова, кандидат юридичних наук, професор

В. В. Комаров, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Кресін, доктор юридичних наук,

Н. С. Кузнєцова, доктор юридичних наук, професор,

О. І. Нелін, доктор юридичних наук, професор,

О. П. Орлюк, доктор юридичних наук, професор.

В. Д. Примак, доктор юридичних наук, професор,

О. В. Совгіря, доктор юридичних наук, професор,

М. О. Теплюк, доктор юридичних наук,

О. О. Штефан, доктор юридичних наук.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

О. Л. Копиленко, доктор юридичних наук, професор (**голова колегії**),

В. С. Ковальський, доктор юридичних наук, доцент (**заступник голови колегії**),

М. К. Галянтнич, доктор юридичних наук, професор,

В. В. Кочин, кандидат юридичних наук, доцент,

О. Д. Крупчан, доктор юридичних наук, професор,

Р. А. Майданик, доктор юридичних наук, професор,

В. М. Махінчук, доктор юридичних наук, професор,

С. В. Бобровник, доктор юридичних наук, професор,

П. С. Берзін, доктор юридичних наук, професор,

В. А. Васильєва, доктор юридичних наук, професор,

В. В. Костицький, доктор юридичних наук, професор,

А. В. Коструба, доктор юридичних наук, професор,

О. Ф. Мельничук, доктор юридичних наук

Л. Г. Матвєєва, доктор юридичних наук, професор,

Н. В. Міловська, кандидат юридичних наук, доцент,

Л. М. Ніколенко, доктор юридичних наук, професор,

Н. П. Шишкова, доктор юридичних наук, професор (Чеська Республіка).

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України (протокол № 2 від 22.02.2023).

© Юрінком Інтер, 2023

EDITORIAL COUNCIL:

O. D. Krupchan, Doctor of Laws, Professor
(Chairman of the Council),

M. K. Galantych, Doctor of Laws, Professor
(Deputy Chairman of the Council),

O. A. Bakalinska, Doctor of Laws, Professor,
William Elliott Butler, Doctor of Laws,
Professor (USA),

O. A. Belianevich, Doctor of Laws, Professor,
Y. P. Burilo, Doctor of Law, Associate
Professor,

G. V. Buyadzhi, Doctor of Laws, Professor,

A. B. Grinyak, Doctor of Laws, Professor,

B. V. Derevyanko, Doctor of Laws, Professor,

O. V. Dzera, Doctor of Laws, Professor,

V. V. Komarov, Doctor of Laws, Professor,

O. V. Kresin, Doctor of Laws,

N. S. Kuznetsova, Doctor of Laws, Professor,

O. I. Nelin, Doctor of Laws, Professor,

A. P. Orlyuk, Doctor of Laws, Professor,

V. D. Prima, Doctor of Laws, Professor,

O. O. Stefak, n, Doctor of Law, Associate
Professor,

O. V. Sovgyrya, Doctor of Laws, Professor,

M. O. Tepliuk, Doctor of Laws,

O. M. Vinnik, Doctor of Laws, Professor,

O. V. Zaichuk, Doctor of Laws,

Y. A. Zaika, Doctor of Laws, Professor.

O. S. Zakharova, Candidate of Laws,
Professor

EDITORIAL BOARD:

O. L. Kopylenko, Doctor of Laws, Professor
(Chairman of the Board),

V. S. Kovalsky, Doctor of Laws, Associate
Professor **(Deputy Chairman of the Board)**,

M. K. Galantych, Doctor of Laws,
Professor,

V. V. Kochin, Candidate of Laws, Associate
Professor,

A. D. Krupchan, Doctor of Laws, Professor,

M. A. Maidanyk, Doctor of Laws,
Professor,

V. M. Mahinchuk, Doctor of Laws,
Professor,

S. V. Bobrovnik, Doctor of Laws, Professor,

P. S. Berzin, Doctor of Laws, Professor,

V. A. Vasylieva, Doctor of Laws, Professor,

V. V. Kostitsky, Doctor of Laws, Professor,

A. V. Kostruba, Doctor of Laws, Professor,

O. F. Melnychuk, Doctor of Laws

L. G. Matveeva, Doctor of Laws, Professor,

N. V. Milovska, Candidate of Laws,
Associate Professor,

L. M. Nikolenko, Doctor of Laws,
Professor,

N. P. Shyshkova, Doctor of Laws, Professor
(Czech Republic).

**The Academic Council of the Research Institute for Private Law and Entrepreneurship
named after Academician F. G. Burchaof the National Academy of Legal Sciences of Ukraine
(Protocol No. 2 from 22.02.2023)**

ЗМІСТ

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

- Гетманцев М. О. До питання судового контролю за виконанням судових рішень..... 6
Штефан О. Витребування доказів з ініціативи суду
в механізмі забезпечення ефективного цивільного судочинства..... 15

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

- Рудь Ю. М. Парламент Великобританії: особливості структури та традиції 22

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

- Бантшишев О. Ф., Величко М. В., Салагор І. М. Доцільність внесення змін шляхом
включення нової статті біоцид (442-1) у КК України згідно відповідності
до міжнародного законодавства 28

СУДОУСТРІЙ, ПРОКУРАТУРА, АДВОКАТУРА

- Чумак В. В. Сутність та особливості правового статусу Служби судової охорони України..... 37

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

- Минюк О. Ю. Електронні докази та можливі шляхи їх витребування
у господарському процесі..... 44

КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО

- Гевко В. Л. Захист права як елемент у структурі суб'єктивного корпоративного
права особи..... 51

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

- Дуліба Є. В., Теремецький В. І. Актуальні проблеми закриття проваджень у справах
про адміністративні правопорушення за статтею 130 кодексу України
про адміністративні правопорушення під час судового розгляду 56

CONTENTS

CIVIL LAW AND PROCEDURE

- Hetmantsev M. O.* On the issue of judicial control according to implementation of court decisions 6
- Shtefan O.* Demanding of evidence at the initiative of the court in the mechanism of ensuring effective civil justice 15

CONSTITUTIONAL RIGHT

- Rud Yu. M.* The parliament of Great Britain: features of the structure and traditions 22

CRIMINAL LAW

- Bantyshev O. F., Velichko M. V., Salahor I. M.* The appropriateness of introducing the amended way of inclusion of the new article biocide (442-1) in the code of ukraine according to compliance with international legislation 28

JUDICIARY, PROSECUTOR'S OFFICE, ADVOCATE OFFICE

- Chumak V. V.* The essence and peculiarities of the legal status of the Judicial Protection Service of Ukraine 37

COMMERCIAL LAW AND PROCESS

- Mynyuk O. Yu.* Electronic evidence and possible ways of claiming it in the economic process 44

CORPORATE LAW

- Gevko V.* Protection of rights as an element in the structure of subjective corporate law of a person 51

ADMINISTRATIVE LAW

- Duliba Ye., Teremetskyi V.* Current issues of closing proceedings in cases of administrative offences under article 130 of the code of ukraine on administrative offences during court proceedings 56

УДК 346.91

DOI 10.37749/2308-9636-2023-8(248)-6

О. Ю. Минюк,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права,
Навчально-наукового інституту права,
Державного податкового університету
ORCID ID 0000-0002-2348-9908

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИТРЕБУВАННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття присвячена теоретичним та практичним питанням дослідження електронних доказів та їх витребування у господарському процесі. Дослідження електронних доказів, що містять інформацію про предмет спору є важливим елементом правильного та належного вирішення таких спорів та є одним із вирішальних факторів захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання. У світлі міжнародної співпраці та зростаючого обсягу транскордонного бізнесу, важливість розуміння правових принципів та механізмів витребування доказів у різних юрисдикціях та забезпечення їх ефективності та захисту прав сторін набуває все більшої важливості. Щоб встановити факти та довести свою правоту на засадах змагальності, у більшості господарських справ необхідно зібрати велику кількість доказів, що дозволить суду прийняти обґрунтоване рішення.

Україна має своє законодавство щодо витребування електронних доказів, у господарському процесі, яке містить відповідні норми, правила збору, представлення та оцінки електронних доказів господарським судом, а також механізми забезпечення доступу до них сторін у справі. Питанням, пов'язаним із витребуванням електронних доказів, є недостатня достовірність таких доказів. Це може бути спричинене помилками в збиранні або обробці доказів, або використанням недостовірних джерел. Іншою проблемою є питання доведення достовірності електронних доказів. У світі все більше та більше ділових процесів ведеться за допомогою електронних засобів, тому важливо мати можливість довести достовірність електронних доказів у суді. У Європейському Союзі цю проблему розв'язують за допомогою Директиви 1999/93/ЄС про електронний підпис.

Іноді можуть виникнути ситуації, коли докази знаходяться у власності або під контролем третіх осіб, і немає можливості отримати до них доступ наприклад, конфіденційність даних, відсутність дозволу на доступ до доказів.

Існує проблема невизначеності процедури засвідчення та повідчення копій електронних доказів, зважаючи на специфіку окремих електронних доказів (зокрема, інформації з мережі Інтернет). Складність полягає в тому, що до моменту розгляду справи судом така інформація вже може бути видалена, що значно знижує шанси довести факт її наявності.

Звернуто увагу на відмінність законодавства щодо витребування доказів в країнах Європейського Союзу, що інколи призводить до труднощів в забезпеченні доказової бази. Однак, дотримання європейських стандартів може забезпечити надійність та об'єктивність доказів, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення.

Ключові слова: господарський процес, докази, електронні докази, засоби доказування, витребування доказів.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Вступ.

Реалізація права на справедливий судовий розгляд є неможливою без створення умов для всебічного та повного з'ясування обставин справи, надання сторонам та іншим особам, які беруть участь у справі, можливості забезпечувати, надавати та досліджувати докази, найбільш зручним та ефективним способом. Створення таких умов в сучасних реаліях є неможливим без використання електронних доказів в господарському судочинстві, які є актуальним інструментом реалізації права на судовий захист.

Слушною є думка С. Я. Фурси, яка зауважує, що розвиток новітніх технологій та принципів інформаційного суспільства на початку XXI ст. дозволяє стверджувати, що з часом саме електронні засоби доказування будуть витіснити інші. Крім того диверсифікація джерел отримання інформації та перехід до нових форматів її обміну призведуть до розширення кола електронних (інформаційних) засобів доказування в сучасному та майбутньому судочинстві [1, с. 316—317].

Огляд літератури.

Проблеми розуміння доказів та їх витребування в господарському процесі досліджували такі науковці, як: Р. С. Бурганов, С. П. Ворожит, М. В. Горелов, А. Ю. Каламайко, А. М. Найчено, О. О. Присяжнюк, А. В. Гордейчик, М. П. Мельник, Т. В. Степанова, С. Я. Фурса, Т. В. Цюра К. С. Юдельсон, Г. М. Яблочков, та інші. Наразі відсутні комплексні дослідження питання інституту електронних доказів у господарському процесі. Проте вважаючи на ті процеси, що нині відбуваються у сфері господарського судочинства, зміну напрямів, способів та засобів доказування, даний інститут потребує свого подальшого дослідження та вдосконалення.

Метою цієї статті є визначення сутності електронних доказів та можливих шляхів їх витребування у господарському процесі.

Результати.

В умовах постійного зростання та удосконалення різноманітних інформаційних технологій у суспільстві, зокрема розвиток електронної комерції, електронних засобів платежу,

електронного листування між суб'єктами господарювання, особливої актуальності набуває проблема визнання та витребування електронних доказів, як засобів доказування в господарському процесі. Саме тому існує необхідність з'ясування поняття електронних доказів та можливі шляхи їх витребування.

Нормативне визначення поняття «електронні докази» дає Господарський процесуальний кодекс України (далі — ГПК України), у якому зазначено, що електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних й інші дані в електронній формі [2].

Серед вчених довгий час не було єдиної думки щодо того, що саме потрібно відносити до електронних доказів та які саме їх види потрібно виділити, зокрема висловлювалася думка про те, що до електронних доказів належать лише електронні документи.

Так, електронний документ необхідно відрізнити від письмового та будь-якого іншого доказу з урахуванням його відмінних ознак. По-перше, під електронними документами слід розуміти будь-яку інформацію, що записана на перфокарту, перфоленту, карту флеш-пам'яті, магнітний або інший подібний носій, який можливо аутентифікувати та (або) ідентифікувати [3, с. 4]. Таким чином, електронний документ має специфічну форму, яка, у свою чергу, може бути пред'явлена суду. А форма виразу електронного документа (перфокарта, карта флеш-пам'яті тощо) призведе до особливої форми дослідження та оцінки такого доказу судом з обов'язковим використанням технічних засобів.

У зарубіжній правовій науці документи, що зберігаються на комп'ютерах, дисках, флеш-картах; відео- та аудіозаписах; текстових повідомленнях на мобільних пристроях; електронних поштових відправленнях нерідко визначають як електронні докази

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

(electronic evidence). Так, англійський учений Стивен Месон в роботі, присвяченій електронним доказам, визначає їх як «дані, які обробляються, зберігаються або передаються за допомогою будь-якого створеного людиною пристрою, комп'ютера або комп'ютерної системи або передаються по лініях зв'язку ...». Ряд малайзійських авторів визначають електронні докази як «... будь-які пов'язані з електронними пристроями дані, створені, збережені, оброблювані або передані в цифровому форматі» [4].

Зустрічаються також такі поняття як «цифрові докази» (digital evidence) або «докази, створені за допомогою комп'ютера» (computer evidence). Питання про допустимість електронних доказів також неоднозначне. Тут необхідно уточнення — створений документ людиною або ж виключно пристроєм. Наприклад, електронний лист, що був надісланий однією особою іншій, буде вважатися письмовим доказом, що містить свідчення з чужих слів. У той же час показання пристроїв будуть розглядатися вже як речові докази, на які не поширюється правило про заборону показань з чужих слів.

Так, відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» під електронним документом розуміється документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [5].

Каламайко А. Ю. виокремлює наступні ознаки електронних засобів доказування:

1. Неможливість безпосереднього сприйняття інформації, що обумовлює необхідність використання технічних та програмних засобів для одержання відомостей. В той час як огляд технічного носія не надасть жодної інформації про його зміст, інформація з письмових чи речових доказів може бути отримана людиною безпосередньо шляхом їх огляду.

2. Наявність технічного носія інформації, який може бути використаний багаторазово. Суть даної ознаки електронного доказу полягає у нерозривному зв'язку електронної інформації та фізичного носія, на якому така

інформація записана. Будь-яка електронна інформація завжди пов'язана із її фізичним носієм.

3. Специфічний процес створення та зберігання інформації, який надає можливість легко змінювати носій без втрати змісту і навпаки, надає можливість внесення змін до змісту без залишення слідів на носіїв. Фактично технічний носій інформації має схожості з речовим доказом, адже обидва містять доказову інформацію у своїх фізичних властивостях. Між тим на відміну від речових доказів носії електронних доказів дозволяють легко створювати, змінювати та безслідно видаляти фактичні дані. Доказова інформація на електронному носії є досить вразливою у порівнянні із традиційними засобами доказування. Це зумовлює ще одну проблему електронних доказів, яка полягає в створенні спеціальних правил фіксації електронної інформації, збереженні та приєднанні до матеріалів справи.

4. Відсутність поняття «оригіналу» електронних засобів доказування в силу повної ідентичності електронних копій. Електронні докази характеризуються відсутністю традиційного існування оригіналів та копій доказів, які властиві для матеріалів цивільних справ. Характерною особливістю електронного доказу є те, що він не має жорсткого зв'язку з носієм і може легко бути перенесений на інший носій без втрати або зміни юридичної сили. Це, зокрема, підкреслює особливу природу електронного доказу, що зумовлює необхідність його виділення в якості самостійного виду доказів наряду з письмовими та речовими доказами.

5. Наявність специфічних «реквізитів», так званих метаданих — інформації технічного характеру, яка закодована всередині файлів [6, с. 115].

Відповідно до статті 96 ГПК України електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги». Законом може бути передбачено інший порядок

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

засвідчення електронної копії електронного доказу.

Закон України «Про електронні довірчі послуги» визначає правовий статус електронного підпису і регулює відносини, що виникають під час його здійснення. Під поняттям електронний підпис законодавець розуміє — електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис [7].

Учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених у порядку, передбаченому законом. Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом [2].

Якщо подано копію (паперову копію) електронного доказу, то суд може витребувати в певної особи оригінал. Якщо оригінал не буде поданий, то учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність копії оригіналу, такий доказ не береться до уваги.

На підставі аналізу судової практики можна говорити про те, що оригінал електронного доказу — це первинна інформація в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи, та яка є основою для відтворення і копіювання (Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 11.06.2019 року у справі № 904/2882/18; Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 29.01.2021 року у справі № 922/51/20; Постанова Верховного Суду у складі суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду від 15.07.2022 року у справі № 914/1003/21). Враховуючи вищевказане, електронна копія електронного доказу — це точне відтворення в електронній (цифровій) формі інформації, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи.

Для більш повного розуміння понять оригіналу та електронної копії електронного доказу варто навести приклад. Якщо фотографування було здійснено на мобільний телефон, фото на цьому телефоні є оригіналом електронного доказу, а телефон

— матеріальним (технічним) носієм, на якому він зберігається. Тому надаючи оригінал електронного доказу до господарського суду, ми маємо подавати саме вищезгаданий телефон. Якщо ми копіюємо це фото на інший матеріальний носій (флешка, компакт-диск, тощо), то це буде електронною копією електронного доказу. У випадку роздрукування такого зображення це буде вважатися паперовою копією електронного доказу.

Зауважимо, що значення оригіналу електронного доказу полягає безпосередньо в тому, що він повинен бути першоджерелом, тому на ньому повинні бути зафіксовані дата і час його створення.

Оригінали або копії електронних доказів зберігатимуться в матеріалах справи. За клопотанням особи, яка надала суду оригінал електронного доказу на матеріальному носії, суд повертає особі цей матеріальний носій, на якому міститься оригінал доказу, цій особі після дослідження вказаного електронного доказу, якщо це можливо без шкоди для розгляду справи, або після набрання рішенням законної сили. У матеріалах справи залишається засвідчена суддею копія електронного доказу або витяг з нього [2].

Проте не всі питання висвітлені і закріплені на законодавчому рівні.

На даний момент виникають труднощі щодо збирання, витребування, вилучення та подання електронних доказів. Адже в законах не визначено чіткого алгоритму даних процесуальних дій.

Для використання електронного документу як доказу в господарському процесі він повинен бути отриманий з дотриманням процесуальних правил збирання доказів. Проте, ГПК не містить процесуальних правил збирання, вилучення електронних доказів. А щоб електронні докази могли бути визнані допустимими і використані як засоби доказування, їх слід правильно зібрати.

Під час здійснення правосуддя судді, за відсутності правової регламентації цього питання, на свій страх і ризик долучають до справи електронні матеріали в роздрукованому вигляді, про те існує великий шанс

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

того, що сторона може спростувати їх достовірність.

Існує проблема невизначеності процедури засвідчення та посвідчення копій електронних доказів, зважаючи на специфіку окремих електронних доказів (зокрема, інформації з мережі Інтернет). Складність полягає в тому, що до моменту розгляду справи судом така інформація вже може бути видалена, що значно знижує шанси довести факт її наявності.

Відповідно до чинного законодавства України, нотаріуси не мають повноважень щодо засвідчення електронних копій та посвідчення паперових копій електронних доказів. З огляду на це, звернемо увагу на приписи ч. 2 ст. 97 ГПК України, відповідно до якої, за клопотанням особи, яка надала суду оригінал електронного доказу на матеріальному носії, суд повертає такий матеріальний носій, на якому міститься оригінал доказу, цій особі після дослідження вказаного електронного доказу, якщо це можливо без шкоди для розгляду справи, або після набрання чинності судовим рішенням, а в матеріалах справи залишається засвідчена суддею копія електронного доказу або витяг з нього.

Іншою проблемою є питання доведення достовірності електронних доказів. У світі все більше та більше ділових процесів ведеться за допомогою електронних засобів, тому важливо мати можливість довести достовірність електронних доказів у суді. У Європейському Союзі цю проблему розв'язують за допомогою Директиви 1999/93/ЄС про електронний підпис [8].

Ця Директива встановлює правила використання електронного підпису та вимоги до його достовірності. Зокрема, вона вимагає використання кваліфікованого електронного підпису для підтвердження достовірності електронного документу. Також вона встановлює правила використання електронного підпису у судовому процесі та визнає його достовірність як доказ у суді. Витребування доказів у господарському процесі є важливим етапом, що дозволяє забезпечити обґрунтованість та достовірність прийнятих рішень. У

Європейському Союзі витребування доказів регулюється Кодексом цивільного процесу ЄС та іншими законодавчими актами. Засоби забезпечення доказів включають проведення експертизи, аудиту та інші методи доведення достовірності доказів. Однак існують актуальні проблеми, такі як питання дозволу на витребування доказів та доведення [9].

Таким чином, на підставі аналізу положень вищевказаної статті, можна зробити висновок, що копії електронних доказів може засвідчувати безпосередньо суддя, але після дослідження оригіналу електронного доказу. Враховуючи зазначене, якщо електронна копія електронного доказу не засвідчена електронним цифровим підписом або паперова копія не посвідчена, доцільно подавати до суду оригінал електронного доказу, а після його дослідження подавати відповідне клопотання про повернення матеріального носія, на якому він міститься, після чого суддя/секретар зробить з нього копію та її засвідчить.

Існують деякі проблеми, які виникають під час визнання електронних ресурсів доказом у суді. Наприклад, електронне листування. Насамперед, це проблема доведення того, що електронне листування суб'єкт здійснював саме з уповноваженим представником. Наразі спеціалістами встановлено, що технічно цілком можливо визначити, з якого саме комп'ютера був відправлений той чи інший документ, проте досить важко персоніфікувати його відправника.

Досить складно довести суду той факт, що контрагент дійсно отримав e-mail від суб'єкта господарювання. Несправності, збої в роботі техніки та самих електронних платформ, на яких здійснюється листування, можуть призвести до того, що опонент, насправді, просто не отримає листа або не побачить його з якихось причин.

Також дуже часто постає питання щодо можливості фальсифікації електронних доказів. Адже, в електронні документи дуже легко внести зміни, що, у свою чергу, завжди буде провокувати сумніви в їх достовірності.

Однією з проблем при застосуванні електронних доказів в господарському процесі

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

є не встановлення на законодавчому рівні до якої форми доказів відноситься електронний документ. Деякі юристи вважають, що електронний документ не можна розглядати як письмовий доказ у чистому вигляді, так як електронний документ не має письмової форми і не має авторської унікальності. Інші ж практики відносять електронний документ до речових доказів [10].

Отже, впровадження інституту електронних доказів в господарське судочинство є неодмінним кроком вперед для нашої держави.

Проте багато питань, пов'язаних із застосуванням та витребуванням електронних доказів в Україні, залишилися невирішеними. І це може призвести до перетворень положень, якими регулюється інститут електронних доказів, на норми, які не зможуть ефективно використовуватися на практиці.

Список використаної літератури

1. Фурса С. Я., Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. (Серія: Процесуальні науки). Київ: Видавець Фурса С. Я., КНТ, 2005. 256 с.
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.12.2017 р. № 2147-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text> (дата звернення: 11.06.2023).
3. Грунюшкіна С. А. Можливість використання «Електронного документа» як засобу доказування у цивільному процесі. Доповідь на VII Міжнародній конференції «Право та Інтернет». URL: www/ifap.ru/pi107.
4. Васильєв С. В. Порівняльний цивільний процес. Підручник. К.: Алерта, 2015. 352 с.
5. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-15. Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення: 15.06.2023).
6. Каламайко А.Ю. Місце електронних засобів доказування та окремі питання їх використання у цивільному процесі. Право та інновації. 2015. № 2. С. 115—116.
7. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2003 р. № 2155-VIII Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 15.06.2023).
8. Директива ЄС/1999/93 ЄС від 13.12.1999 «Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_240#Text (дата звернення: 15.06.2023).
9. Минюк О.Ю. Витребування доказів у господарському процесі та засоби їх забезпечення. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. №5 С. 144—147.
10. Найченко А. М. Законодавче закріплення інституту електронних доказів в господарському процесі – наслідки реформи чи реальна необхідність? Актуальна юриспруденція. 2018. С. 1—4.

References

1. Fursa S. Ya., Tsyura T. V. Evidence and proof in the civil process: Scientific and practical guide. (Series: Procedural Sciences) K.: Publisher S. Ya. Fursa, KNT, 2005. 256 p.
2. Economic Procedural Code of Ukraine: Law of Ukraine dated December 6, 2017 No. 2147-VIII. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text> (date of application: 11.06.2023).
3. Hrunyushkina S.A. The possibility of using the «Electronic document» as a means of proof in civil proceedings. Report at the VII International Conference «Law and the Internet». URL: www/ifap.ru/pi107.
4. Vasiliev S. V. Comparative Civil Procedure. Textbook. K.: Alerta, 2015. 352 p.
5. On electronic documents and electronic document circulation: Law of Ukraine dated 05/22/2003 No. 851-15. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (date of application: 15.06.2023).

6. Kalamayko A.Yu. The place of electronic means of proof and specific issues of their use in the civil process. Law and innovation. 2015. No. 2. Pp. 115—116.

7. On electronic trust services: Law of Ukraine dated October 5, 2003 No. 2155-VIII Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (date of application: 15.06.2023).

8. Directive EU/1999/93 EU dated 13.12.1999 «On the system of electronic signatures applied within the Community» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_240#Text (date of application: 15.06.2023).

9. Mynyuk O. Yu. Claiming evidence in the economic process and means of their provision. Legal scientific electronic journal. 2023. No. 5, Pp. 144—147.

10. Naichenko A. M. Legislative consolidation of the institution of electronic evidence in the economic process — the consequences of the reform or a real necessity? Actual jurisprudence. 2018. Pp. 1—4.

Mynyuk O. Yu. Electronic evidence and possible ways of claiming it in the economic process.

The article is devoted to theoretical and practical issues of studying electronic evidence and its demand in the economic process. The study of electronic evidence containing information about the subject of a dispute is an important element of the correct and proper resolution of such disputes and is one of the decisive factors for protecting the rights and interests of business entities. In the light of international cooperation and the growing volume of cross-border business, the importance of understanding the legal principles and mechanisms for requesting evidence in different jurisdictions and ensuring their effectiveness and protecting the rights of parties is becoming increasingly important. To establish the facts and prove your case on the basis of competition, in most economic cases it is necessary to collect a large amount of evidence, which will allow the court to make an informed decision.

Ukraine has its own legislation on the demand for electronic evidence in the economic process, which contains relevant norms, rules for collecting, presenting and evaluating electronic evidence by the economic Court, as well as mechanisms for ensuring access to them by the parties to the case.

The issue of requesting electronic evidence is the lack of reliability of such evidence. This may be caused by errors in the collection or processing of evidence, or the use of unreliable sources. Another problem is the issue of proving the reliability of electronic evidence. In the world, more and more business processes are conducted using electronic means, so it is important to be able to prove the authenticity of electronic evidence in court. In the European Union, this problem is solved by the electronic signature directive 1999/93/EC.

Sometimes there may be situations when evidence is owned or controlled by third parties, and there is no way to access it, for example, data confidentiality, lack of permission to access evidence.

There is a problem of uncertainty in the procedure for certifying and certifying copies of electronic evidence, taking into account the specifics of individual electronic evidence (in particular, information from the Internet). The difficulty lies in the fact that by the time the case is considered by the court, such information can already be deleted, which significantly reduces the chances of proving its existence. Attention is drawn to the difference in the legislation on requesting evidence in the European Union countries, which sometimes leads to difficulties in providing an evidence base. However, compliance with European standards can ensure the reliability and objectivity of evidence, which allows you to make informed decisions.

Keywords: economic process, evidence, electronic evidence, means of proof, demand for evidence.